

✠ POCHAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

12. číslo

Budyšin, december 1970

Lětnik 20

... přetož woni njemějachu hewak
žanoho ruma w tej hospodže

Józef so ze swojej slubjenej bludžeše po Bethlehemje a pytaše stysknje za nju hospodu, přetož bórže přindže čas, zo budže porodzić dyrbjec přenje džěćo. Tele hodžiny do poroda su přeco styskne, pola přenjeho džěsća wšak wosebje.

Woni tam w Bethlehemje, woni za čas Augustusa, woni, tutón ze wšěch kónčin hromadže zehnaty lud, woni njemějachu žadyn rum za wbohu młodu žonu.

A w tej hospodže tam bě za nju jenož hišće blečk w hródzi. Surowy lud tehdom tam!

Wumělc našeho časa, Horst Räcke z Lipska, nam pokazuje na wobrazu Józefa a Marju w jeju zhubjenej nuzy. Józef chwata: „Chcemoj hišće tamle spytać!“ Marja z čežkim žiwotom nima wjace žaneje praweje nadžije.

Samaj staj a wopušćenaj. Snano pak tola nic tak dospolnje wosyroćenaj. Wokoło njeju čma, wonaj pak stejítaj w dziwnym swětle. Zwotkel přindže jasnosć? Z bokow nic. Jenož wot horjeka.

Staj to Marja a Józef z časa romskeho kejžora Augustusa? W Bethlehemje?

Horst Räcke je bibliskej postawje stajil do našeho časa. Wosrjedž hoberskich twarjeniskow pyтатаj čłowjekaj pomoc, ale podarmo.

Wysoke twarjenja wšak njejsu same na sebi tak čmowe. Nawopak, maju swětle fronty, wulke a jasne wokna. Wosebje wječor dawaju tute twarjenja wobkuzłace wobrazy swěta. Chodźće tola po zachadženju slónca po wulkim měsće. Tale rjanosć! Tale radosć! Za zbožowneho, stroweho!

Za toho, kiž pomoc pyta, su twarjenja čmowe a slepe.

Marja a Józef chodžítaj hišće w swětle, kotrež z njebjes na njeju pada.

Njezhubtaj so w čmě!

Wostańtaj na jasnym puću!

Waju puć je čežki. Přichodna hodžina budže za tebje, Marja, hišće čěša. Wjele čěši pak budže puć twójeho syna!

Ale wša tale nuza njebě a njeje podarmo.

Njebojće so!

Wam je so Zbožnik narodził!

Česć budž Bohu!

Boži měr je na zemi so zjewil!

Pójće a wohladajće!

Wěrcé a budžeće zbožni!

Zbožowne lěta

Jan Amos Komenský 1592–1670

Po jasných raňších zerzjach schadzachu měrne nazymske dny nad Fulnekskej dolinu.

Čopće wjedro dowoli młodemu wučerjej, won chodźić ze swojimi šulerjemi na horu wyše šule, hdžež mějachu hólčata dorny wukładžene za ławki. Tam klinčeše želniwy spěw ptačkow. Slónco swěčeše přez přeco hišće zelene hałuzu dubow. Wučerjej dosahaše wotpadnjene łopjeno do ruki wzac, nadeńc wopušćene hnědzo abo so dohladać na njebju šwity kačkow, zo by wo tym porěčał, prašenja stajał, pruwował rozum hólcow, zo by jich powučował, a woni ani nje-pytnychu, zo jich wučěše.

Swoju wučbnu metodu bě hižom w Přerovje wupruwował, hdžež bě za wučerja na tej šuli, do kotrejež běše před lětami sam chodźił. Na blidze njeměješe žadyn prut ležo, kaž běše to hewak na wšěch šulach daleko a šěroko zwučene wašnj. Wón njekřičeše a nječłostaše. Ze smějacy woblíčom k nim přińdže a doby sej jich, přetož wědžeše, što jich zajimowaše. Tež hdyž hrajkachu abo so mjez sobu bijachu, měješe za nich zrozumjenje. Wón njebě njedočakany.

W lěće 1616 bu za duchowneho wuswjećeny. Bórže na to jeho póstachu do Fulneka, zo by tam wosadu a šulu nawjedował. Z Přerova slachu měšćenjo swojich synow do tutoho města, zo bychu tam němčinu nawukli.

Komenský njejedžeše sam do Fulneka. W Přerovje bě młodu žónsku zeznał, kotraž so jemu po zwonkowym a znutřkowym lubješe. To běše Madlena Vizovská, přirodna džowka Přerovskeho měšćanosty. W lěće 1618 měješe Jan Amos z Madlenu kwas, chutny a dostojny, ale poľny nadžijow za zbožowny přichod.

Rjane bě tež nalěco we Fulnekskej wokolinje, hdyž w kočach wotući zynćenje pčołow. Madlena běše dobra, sčerpliwa žona za muža z mnohimi zajimami a njezlemjenej pilnosću. Hdyž njebě zapřehnjeny do šulskich a duchownskich nadawkow, zaběraše jeho džělo na nowych šulskich knihach abo slědženje w stawiznach knježich ze Žerotina. Jan Amos njebě ženje rozhorjeny abo hruby. W swojej lubosći k Madleni bě won nutrnje starosćiwy. Hdyž přińdže přenje džěćatko, synk, tak Madlena na Janowej starosćiwosći a radosći lěpje jeho lubosć spozna hač ze sto lubosćiwych slubjenjow.

Prózdny młody wučer wužiwaše stajnje za pućowanje do domizny. Tam stupi k rowam staršeju a sotrrow. Tam postrowi znatych. Poslučaše na spěwy, kotrež běchu jemu luba z džěćacych lět. Poněčim přechođžowaše cyłu Morawu. Při tym pytny, zo su karty poľne zmylkw, a wotmysli sej, zo by lěpše narysował. Na swojich pućowanjach njeměrješe jenož zdalenosće, ale tež hłuboku čłowsku mudrosć. Wón njezapisowaše jenož rěki a hory, ale tež prajidma, přisłowa, zajimawe wurazy a přirunanja. Jeho kapsy běchu wšitke poľne zapiskow, kotrež dom přišedši rja-

dowaše a wotpisowaše za swój wotmysleny „Pokład“.

Hrónčko, kotrež zastyša z ludowe-ho erta na wsy, njebě z njeho mowa sada, kotruž by snad jenož bjezdžak sej zapisał. Wón derje wědžeše, što a čehodla so tak rěči. Stajnje bě sej wědomy, zo je duchowny pastyr swojich wosadnych.

Přeco znowa bě zrudzeny, hdyž widžeše bėdne žiwjenje poddaneho a bjezmóčneho luda. Wón so njeboješe, tež před wyšnosću swoje hórke poroki wuprajíc. Hustodosć so jemu poradzi, njezbožowneho z jeho nuzy wumóc z dobroprošenjom abo z protestom. Ale wobstejnoscě běchu přejara zrudne, hač zo by jeho wustupowanie něšto přeměnić móhlo. Hdyž so dom wróci, bě kóždy raz poraženy dla swojeje slabosće, a tola přeco znowa za wupućemi pytaše.

Ale kak pomhać? Słowo předarja njedosahaše. Potajkim z pjerom? Hač dotal sej nichtó njebě zwěrił na tajki nadawk. Komenský znaješe Lukiano-we Listy Saturnej, w kotrychž so chudži hóršachu na bohatych. Kak pak to wuprajíc, štož džensa dobrego čłowjeka počězuje, štož je njesprawne a nječłowske?

Komenský to spyta. A přeni kroc spozna tamne zbožowne začuće, kotrež čłowjeka dušu hnuje, hdyž započnje pisać, štož jemu čiste přeswědčenje kaza, a hdyž kóždy napísana sada jeho w jeho wotmyslenju hišće posylnjuje. Tak napisa *Wolanje wobohich chudych k njebjesam*. Mócne, žiwe słowa so jemu runjewon do pjera suwachu. *Mnozy maju poľne bróžnje a pincy, zo myše tam žeru. My pak z hlodom mrějemy. Woni maju poľne křinje kožuchow, sukňow, kabatow, zo so mole do nich dadža. My pak chodžimy nazy. Woni maju poľne kašćiki slěbora a złota, kotrež njeuwužiwaju, jenož zo bychu na nje hladali...*

Nadobo so postroži. Pod ruku běchu so jemu zasunyle wobskórzby, wo kotrychž však bě přeswědčeny,

zo su wěrne. Namaka pak hdže čišćerja za tajku knihu? Njeběše wot knjezow Bratskeje jednoty, kotřiž však běchu nadobni a čestni mužoj, slyšał skórzby na poddanych jich lěnjosće a njeposlušnosće dla? Dowola woni, zo so kniha wudawa, kotraž wšu winu za njeporjad na swěće jenož na tych kładže, kotřiž maju móc a kubla?

Zawěrnó njepisaše z česćelakomnosće. Poddanym chcyše pomhać, kotřiž sej sami pomhać njemóžachu. Za koho běše potajkim jeho kniha měnjena? Za wyšnosć! Snano roztaje lód tež we wutrobach najtwjerdšich knjezow. Snano so nastroža a sej to do pomjatka zapisaju. Skónčnje však bě swoju knihu mjenował *Listy do njebjes* a to tak wusprawni: *Što móžemy my wbozy činić, hdyž na swěće nikoho njenamakamy, kotryž by z nami smilnosć měl abo by chcył na naše skórzby posluchać?* Komenský běše přeswědčeny, zo takle adresowana kniha najchěťjšo dóńdže do wutrobow tych, za kotrychž bě postajena jako porok, jako napominanje, jako palace poselstwo do jich swědomja.

We Fulneku mějachu młodeho předarja rady dla jeho nadobneho charakteru a jeho zmužitosće. Tež měšćenjo druheho wěrywuznača sebi jeho česćachu jako měř lubowaceho čłowjeka. Šula steješe hnydom pódla stareho augustinskeho klóštra. Wjednik šule a prior klóštra dyrbještaj so wězo zetkać. Mniša móžachu zwěšćić, zo młody direktor nima žanu kecarsku zasaklosć, kaž běchu so to bojeli. Woni so přeswědčachu, zo je však konsekwentny, ale zo pak je tež znjesliwy. Wón njespući swoje zasady, zo by sej z tym přichilenosć wukupił pola druhich, ale wón pak tež nikoho njerani a njeponižuje. Wón ma zrozumjenje tež za tych, kotřiž su hi-našeje wěry. Wón so prócuje, kóždemu pomhać, kiž pomocy trjeba. Woni sebi jeho wažachu. Wosoba předarja Bratskeje wosady, kotryž njebě ani 30 lět stary, měješe wliw na žiwjenje cyłego města. Ale jenož krótki bě tutón zbožowny čas přních pospytow w šuli a zběranja mocow za wjetše nadawki.

Lěto 1618 přińdže. Na Praskim hrodze čisnychu ewangelscy někotrych zastojnikow tamneje strony z wonom won. Hdyž so tež při tym žana škoda njesta, tak bě tónle podawk tola započatk njezbožowneje 30lětnje wójny.

Dnja 8. 11. 1620 dóńdže k bitwje na Bělej Horje pola Prahi. Bitwa traješe jenož dvě hodzinje. Na 2500 mužů w njej padny. Friedrich z Pfalz, kotrehož běchu sej ewangelscy za swogeho krala wuzwolili, njebě swoje wójsko tak wuhotować móhł kaž kejzor Ferdinand II. Kejzorske wójsko bě lěpje zwoblěkane a lěpje plaćene a měješe wjace kuraže do boja hač tamni z džěrawymi črijemi, kotřiž běchu hłódni a njemějachu ničo, z čimž móhli třělec. Ewangelska strona zhubi tutu krótku, ale tak tragisku bitwu.

Friedrich z Pfalz bě za čas bitwy na Praskim hrodze, tam swjećeše a sej z jendželskimi zaposťancami připiwawaše na zbožowny přichod. Wón

zhubi hlavu, zaslyšawši powěsć wo zhubjenej bitwje. W nocy čekny z Prahi a přewostaji ju njeprěcelež.

Nalěčo českeho naroda bě so minylo a z nim wša nadžija. Kejžor bě knjěz nad čěskim krajom a z nim jeho jemu poddani generalojo, kotřiž so zlochka mocowachu bohatych hrodow, městow a cyłych krajiny. Maximilian z Bayerskeje sam trjebaše tysac wozow, zo by zwotwozył wšitke pokradnjene pokłady z hrodow a wosebných domow. Kaž wjednicy tak tež wojacy kradnychu a rubjachu. Wjećenje kejžora bě žalostne. Čěski narod bě sej zwěrił pomyslić na swobodniše žiwjenje.

Polu Jana Amosa Komenskeho pytachu wuček bratra z Morawy. Wujachleni powědach, kak su jim španiske wójska na pjatach, kotřiž bjez smilnosće zabiwachu wšitkich ewangelskich duchowných. Knjěz ze Žerotina posła powěsć do Fulneka, zo bychy z města čeknyli. Žiwjenje Komenskeho wisaše na nitce.

Madlena prošeše muža, zo by poslušał. Wón pak so boješe, ju wopuščić. Wona čakaše na druge džěčo. Hdyž jeho tak stysknje napominaše, zo njeby so podał do surowých rukow njeprěceležow, skónčnje woteńdze.

Posledni raz wobja ju a ju košeše.

Posledni raz pohladny na synka.

Po pońnocy woteńdze z domu, w kotrymž bě zbožowne měsacy nazhonił. Bohužel běchu tak ruče přetornjene.

Wón so rozzohnowaše ze šulu. Pohladny hišće tam horje do čémneho lěsa, z kotrehož bluke šumjenje klinčeše a jeho dopominaše na něhdy radostne hłosy džěci.

Komenský so poda do horow.

Ze switanjom začahnychu španiske wójska do Fulneka.

Swobodnje po Františeku Kožíku,
Swětło w čémnosćach

Štyri njedzele w Sólných kupjelach

Najprjedy skrótka něšto wo stawiznach města mojeho přebywanja. Bad Salzungen je małe městačko w Durinskej z 18 tysac wobydlerjemi. W lěće 1775 zwěsćichu přenje žórlo. Wot lěta 1801 so tuta hojaca woda wužiwa. W lěće 1851 dosta město hojernju. Tamna woda ma w cyłej NDR najwjace sele we sebi, mjenujcy 27 proc.

Započatk lěta schorich. Dołhi čas njemóžach ničo džělać. Lékar so postara, zo móžach na štyri njedzele do kupjelow. W přních dnjach žnjenca nastupich rano jězbu a běch wječor — přez Drježdžany a Eisenach — w Bad Salzungen. Tam mje lubje witachu a mi rozkladžechu dnjowy porjad. Džen bě za mnje tak wupjelnjeny, zo mi mało swobodneho časa zwosta.

Njedzeli džěch kemš. Postrožich wšak so, hdyž tajku mału ličbu kemšerjow wuhladach. Naličich jich 53. Na druhej njedzeli bě tam hišće mjenje, nic cyle pječdzesać. Ličba potajkim kaž pola nas na serbskich

kemšach. Dokelž je cyrkej wulka a jara wysoka, je duchownemu čezko zrozumić.

Tohodla wopytach poslednju njedzeli Božu službu ewangelsko-swobodneje wosady. Předar tam njeběše w talarje, a tež porjad bě hinaši. Zrozumich pak kóžde słowo.

Jako raz před sanatorijom na ławce sedžach, so ke mni wobstarny muž přisydny. Při rozmołwje so mje woprašaja, zwotkel sym. Wotmołwich: „Z Lužicy pola Budyšina.“ — „Sće Serb?“ — „Wězo!“ Tuž mi powědaše, zo je před lětami tu Serbski ludowy ansambł spěwał, a dirigent je był Jurij Winar. Dale mi powědaše, zo rady fotografuje a zo ma wobrazy tež z Budyšina. Wón mje přeprosy do swojeho bydlenja, zo by mi móhl swoje wobrazki pokazać. Jeho powědata a přecelna mandželska so mje woprašaja, hač móžu serbski. „Wězo!“ Wona bě slyšała wo čerpenjach Serbow za čas nacistow. Powědach jej wjele wo tym. Wječor so při rjanej zabawje ruče miny.

Hdyž so raž wječor wuchodžowach, zetkach mandželskeju z Budestec. To bě wulke wjesele!

Poslednju njedzeli wječor džěch na přednošk ewangelizacije. Tam běše přez měru rjenje. Předowanje bě kaž za mnje přihotowane. Předar bě so zložil na psalmske słowo: Ty, Božo, znaješ wše moje puće. „Čehodla, čehodla?“, so mnozy prašeju. Wjele sylzow! Přez měru wulka zrudoba! Předar pokaza na někotre podawki a wšelke rozjasni. Boh wšitko widži. Nichtó njetrjeba zadwělować, tón pobožny nic a tež tón nic, kiž njeje dotal po Božich pućach chođił.

W Bad Salzungen so zeznach z hluboko wěrjacym bratrom z Karl-Marx-Stadta. Hačrunjež pod swojej chorosću čětro čerpješe, bě tola wjesoly a džakowny. Smój wjele wo nabožinjě a wěrje rečaloj, zo je to to najrjeńše, štož mamy. Při rozzohnowanju praješe z blyščatym wobličom: „Kak rjenje jónu budže, hdyž budžemy pola Jezusa, hdyž nas chorosć a druha žalosć tyšic njebudže!“ Mój wobžarowachmoj, zo njeběchmoj so hižo prjedy zeznałoj.

Na pohrjebnišću wobhladach sej rozpadanu cyrkej. Na kónce wojny bu přez rozbuch wobškodžena. Štož běše hišće hódne a wažne, su z njeje do muzeja znosyli. Mi powědach, zo buštaj w tutej cyrkwi něhdy Lutherowaj staršej zwěrowanaj.

Druhdy so zetkawach z čornuchom, kiž w Němskej demokratiskej republice studuje. Wón je jara wobdarjeny čłowjek a reči w pječ rečach. Němčinu bě za tři měsacy nawuknył, štož skoro wěrić njechach.

Posledni wječor přińdze za naše blido nowy hósć — z našich susodnych Rozwodec. Přijomnje so rozmołwjachmoj. Poslednje ranje bě za switało. Z Orchanowskim heslom tu toho dnja (2. 7. 1970) podach so na dompuć: Knjěz, twój Boh, je z tobu byl, zo na ničim njejsy nuzy měł.

W Eisenachu zastupi rjanolinka do čaha a woprašaja so něšto, a nichtó jej

njezrozumi. Tuž so ju pólsece woprašach, zwotkel je. „Z Lublina!“ spodžiwana wotmołwi. Hnydom chcyše wědžeć, hdyž sym pólski nawuknył. Zamóžu wšak jenož slabje rečeć, a wona mi moje zmyłki porjedžowaše. Wulce so radowaše, hdyž so z njej rozmołwjach. Tak so jězba poměrnje spěšnje miny. W Budyšinje so lubje rozzohnowachmoj.

Hodžinku pozdžišo běch hižom doma pola swojich lubých — džakowny za wšo, štož bě so mi poskićilo, štož běch widzał a nazhonił.

Pa. Ha. Ha.

Mjez Čěskimi bratrami

Kóžde lěto přińdu fararjo a farkari Čěsko-bratskeje cyrkwyje w awgustu na swój teologiski kurs do Prahi. Sotry a bratra, mlóždi a stari, so zdaleka a šeroka zeńdu, zo bychy wo aktualnych a palacych problemach slyšeli a diskutowali.

Serbja běchu wot 24. hač do 28. awgusta přeprošeni.

W tutym lěće bě z konkretných přičin tema: Stat a cyrkej.

Posluachachmy bohužel jenož na přednoškaj dr. J. N. Ondry a dr. B. Komárkoveje. Ale wonaj měještaj woprawdže něšto prajić. Horco so diskutowaše wo tym, hač a kak ma křesćan w tutym Božim swěće skutkować a so z Chrystusom na fronty stajić.

Po wječeri bě loši program. Tak dožiwichmy wječor z mlodym čěkosłowackim bratrom L. Swobodu a mandželskej, kiž spěwaštaj. Druhi wječor jednaše wo nowych spěwarskich, kiž so přihotuja.

Bratr farar Slama, nam Serbam znaty, nas jako předsyda powita a nam da skladnosć, bratrow a sotry postowić. Luby přecel bratr senior Lanštjak z nami po Praze chodžeše a nam stawizny čěsko-lužiskeho přecelstwa tak prawje wutrobnje powědaše. Wutrobnjy džak našim přecelam!

Daj tež, ow, luby Božo, nam a wšitkim druhim čłowjekam tu dobre spodobanje, zo wěra, lubosć, nadžija mjez nami přeco přiběra, je nowa kóžde ranje. Zo by' tež my za tym stali, prócowali, zo we kraju wšitcy spodobanje maju.

Pětr Miónk

Palaca hwězda

Luba knjeni H.!

W jastwje ma čłowjek wjele chwile k přemyslowanju. Mi su nětko pjeć lět k tomu date. Tuž sym w posleđnich lětach wjele wo tym rozmyslował, hač bych Wam dyrbjal list napisać. Hač dotal sym měnił, zo to njesměm. Kak dyrbjala Wy list čitać wot čłowjeka, kotryž je Wašu džowku morił. A wona běše tola to jeničke, štož bě Wam jako wójnskej wudowje zwostalo. To je přewjele za mać! A to mi njeda měra. Ja sej myslach: Wy dyrbiće tola raz zhonić, kak je so wšitko stalo. Snano widziće potom Brigičinu smjerć w hinašim swětle. Duchowny tu w jastwje je mi tež k tajkemu listej radžił. Nadžijam so, zo so Waša wutroba njenastroži, při wšěm, štož Wam nětko pisam.

Wy však wěsće, kak je přišlo, zo sym w tutej wuhlowej jamje započal džělać. Chcych zastužić, zo bych móhl swojej chorej maćeri pomhać. Snano by wšitko čisće hinak přišlo, hdy by nan mać njewopuścił. Tola zwopředka běše wšitko derje što tu we wuhlowej jamje. Wy dyrbiće wědžeć, knjeni H., zo može čłowjek tam wjele pjenjez zastužić. W přěnim času sym swojej maćeri wjele pjenjez stał. Potom sym sej motorske kupił. Mać so mje prašeše, hač bě to trjeba. Tola ja však mějach pjenjezy, a tu maja młóđi ludžo zwjetša motorske. W kóždym lisće pisaše mi mać tež wo Brigiče. To sym přeco rady čital. Přetož njeznajach lěpšu holcu hač Brigitu. Jeje wobraz mějach stajnje w listowce, tež potom hišće, jako bě wšitko čisće hinak přišlo.

To je so wšitko z tym čertowskim pićom započalo. Herbert, kotryž ze mnu pola stareje knjenje Breithauptoweje na podrustwje bydleše, je mi napowědał: piće sluša k prawemu kumplej! Što by mi wot tychle pjenjez zwostalo, hdy bych jednoho dnja wjace z jamy njeprěišoł? A što dyrbjal so ja za druhich dračować? Či njebychu nas móhli z jamy wumozčić. Počach pić a sćelech maćeri přeco mjenje pjenjez.

Knjeni H., Wy dyrbiće wšitko zhonić, tež, čehodla njejsym Brigiče wjace pisał. Tudy so w korčmach cyle črjody njerodnych žónskich a holcow wokolo brodža. Počach tež za nje pjenjezy wudawać. A tuž sej myslach, zo sym wulki wotlěpjer, jeli-žo Brigiče dale pisam a tak činju, jako by wšitko hišće bylo kaž něhdy. Tuž sym wšitko skónčil. Štož tu na hubjene puće přinđže, tón tež bórze zwrěšći. Hdyž sym so druhdy při truhanju w špihelu wobhladał, sym so stróžil a sebje samoho so prašał: Sy ty to hišće?

A potom přinđže tamny wječor, hđžež so to žalostne sta, štož pak bě tež započatk za něšto čisće nowe a druhe w mojim žiwjenju. Běše patoržicu. Knjeni Breithauptowa bě mje přeprosyła, zo bych z njej sobu na Božu nóc do cyrkwy šoł. Wona běše pobožna žona. Druhdy položi mi wona tež protykowe lojpenka z pobožnym hrónčkom na blido. Njejsym je čital abo jenož přečala. Tola tamnu patoržicu přinđže zaso Herbert na-

prěki a mi powědaše, zo je w susodnej wsy rjana zabawa. Widžu hišće zrudne wobličo stareje Breithauptoweje, jako jej rjeknych, zo do cyrkwy sobu njeponđu. Wotjědžechmoj z mojim morskim.

W korčmje běše hižom wulke hejsowanje. Počachmoj hnydom tutkać. Tutón wječor njerejowach. Wone holcy běchu mi na tutym wječoru wohidne. Jako chcych něšto zaplaćić, padny mi Brigičiny wobraz z listowki. Herbert jón hrabny: Wotewzach jón jemu zaso a rjeknych jenož: „To bě něhdy.“

Bórze potom so něšto sta, štož njeběch ženje za možne měł. Do korčmy zastupi holca, polna sněha. Wšitcy mužoj na nju wudžerachu. Jedyn, kotryž sedžeše blisko duri, sčahny ju k sebi na klin. Wona so jara wobaraše. A nětko ju spóznach: To bě

Brigita! Skočich k tamnemu mužej a rjeknych jemu, zo ma ju na pokoj wostajić. Wón pak wrjesny mi nawoči z wobliča. Herbert zapřimny, a Brigita sčahny mje hnydom na drohu.

„Brigita, zwotkel ty přinđžeš?“
„Chcych z tobu hody swječić. Ale nic na tajke wašnje. Njemóžemoj k tebi domoj hić? Sym hižom z knjenju Breithauptowej rěčala. Ja sym tak sprócna. Sym cyły džeń w čahu sedžala.“

Njemóžach sej ničo rjenješo myslić hać to. Sydnychmoj so na motorske a wotjědžechmoj.

A nětko so sta. Namaj přijědže napřečo bus z džělaćerjami, kotřiž na nócne džělo jědžechu. Zjědžech ruče naprawo a njemóžach někotre wokomiki docyła ničo widžeć. A potom zlečachmoj z motorskeho. Běch-

Hrono na hodownik:

„Tón lud sym ja sebi přihotował, zo by moju chwalbu wupowědał“

Jez. 43, 21

Chwalbu wupowědać, koho chwalić, to móžeš jenož, hdyž maš za to přičinu, hdyž wěš, za čo maš chwalić a so džakować. Hody so přibližuja. Bórze so zaso připowěda stara a tež přeco zaso nowa powěsć:

„Njebojće so; hlej, ja připowědam wam wulke wjesele, kotrež so wšěmu ludu dóstanje; přetož wam je so džensa zbóžnik narodžil, kotryž je Chrystus Knjez w Dawidowym měsće.“

(Luk. 2, 10, 10)

Přez tutu jandželowu powěsć zhoni Boži lud, čehodla dyrbi jeho chwalbu wupowědać: Wšěmu ludu je so wulke wjesele dóstalo přez narod Zbóžnika w Bethlehemje. Hodowne kěrluše su wšě wjesole kěrluše. Wosebje jasnje je to něhdyši Žitawski gymnazialny rektor Keymann wuprajil:

Wjeselće so, wšitcy wěrní,
wjesel so, štož zamóže,
na nas Bóh wšo wažil je.
Wjeselće so jara, swěrní,
Bóh je nas sam powyšil
a so z nami spřečelił.
Wjes'le, wjes'le Chrystus plodži,
wobara k nam wšitkej škodže.

Swět je so dawno na to zwučil, hody jako swjedžen wjesela swječić, hačrunjež ma to zwjetša druhe přičiny. Ničo přeciwo wšej swjedženskej radosći: Štož pak njeje so při tym ani jenički króć dopomnił na narod Zbóžnika a so trochu na tym wjeselił, tón je nimo hód šo! Zo njebychu to jenož hołe słowa byle: Čehodla dyrbimy so poprawmo na tym wjeselić? Dokelž je w Chrystusu pomocnik tu. Hdyž smy w někajkej nuzy, we wuskosćach, snano při našim džěle, hdyž přewjele džěla nam do rukow hlada, hdyž smy po puću ze swojim jězdźidлом a njemóžemy dale: Kajke wjesele je to potom, hdyž so někajki pomocnik pokazuje a nas podpěra!

Ja mějach před sobu sedžo młody por při wěrowanskim rozrěčowanju. Slubjeny čětro zjawnje rěčeše. Wón pochadza z domu z dobrej křesćanskej tradiciju. Wón praješe: „Mi njeje možno, wjace tak wěrić kaž mój nan na tradicionalne wašnje. Ja chcu wjele bóle, zo je křesćanska wěra konkretna pomoc za žiwjenje!“ Ja wotmolwich na to: „W tym smój čisće přezjedne! Runje wo to so jedna!“ – Při samsnej skladnosći so woprašach njewjestu: „K čěmu chceš so dale w cyrkwi wěrować?“ Ja wočakach wotmolwu, kotruž husičišo slyšu: „Dla wjetšeje swjatočnosće.“ Tamna pak praješe: „Wšak mam swoje počahi ke Chrystusej!“

Haj, tak je, hdyž maš swoje počahi a styki ke Chrystusej, začuwaš tež jeho pomoc we wšej nuzy, wosebje pak w najwjetšej nuzy, wo kotrež Luther spěwa w kěrlušu, kotryž je k hodam za swoje džěci pěsnił:

„Hlej, to Knjez Chrystus, naš Bóh je,
kiž wam džě z nuzy pomhać chce.
wón žada sam waš Zbóžnik być.
was wo wšitkeho hrěcha zmyć.“

moj najskekerje do nadrožneho kamjenja zrazyloj. Hač dotal njejsym chcyl wěrić, zo móžeja někotre skleńcy piwa čłowjeske wědomje tak jara zamučić. Začuwach najprjedy wulku ból na prawej noze. Mjez tym wšak su mi prawu nohu wotewzali. Po štyrjoch lažach wokoło a pytach Brigitu. Přeco zaso za njej wołach. A skónčnje ju namakach. Njehibaše so wjacce. Běch na smjerc nastrožany. Wona wjacce njedychaše. Přimnych do něčeho mokreho. Krej!

Kak dołho sym takle pola Brigity sedzał? To wjacce njewěm. Čas w tajkich situacijach čisće hinak běži. Po wěstej chwili wobja mje njewuprajomna ból, tak zo přeco zaso do nocy won wołach: „Brigita! Brigita! Ja sym mordar!“

Haj, knjeni H., tak bě so to stalo. Ale ja Was prošu, zo byšće hišće

chwilku na mnje sluchala: přetož mi je so hišće něšto jara dziwneho stalo. Za mnje je wšitko njedospotne, jelizo to njepowědam.

Kaž sym hižom prajił, njewědžach wjacce, kak dołho sym tam klečal. Snano štwórc, snano poł hodžiny? Wuhladach nadobo nad tamnej hórku, kotraž leži při droze do mojeje wsy, hwězdu — a ta so namaj bližeše. To běše žolta papjerjana hwězda, na kij tyknjena a do njeje swěčka stajena. Z tajkimi hwězdami tež džěci wokoło chodža, adwentske kěrlušy spěwajo. A hižom slyšach črjódku spěwacych džěci so bližić. Wone spěwachu hodowny kěrluš, kotryž běchmoj, Brigita a ja, tež spěwaloj, tehdom, jako běchmoj wobaj hišće w cyrkwiskim džěcacych chórje. Džěci běchu ducy domoj z cyrkwyje. A nětko steješe papjerjana hwězda blisko

Nětk pak k tomu, štož ma nam pod hodownym swětłom naše hrono za hodownik prajić: Bóh je sebi sam swój lud přihotował a zhromadził přez Chrystusa, přez kotrehož smy wšitcy Bože džěci mjenowani a tež woprawdže smy. Jezusowy puć na zemi wjedžeše wot žlobika ke křižej. Na Golgaće bu přez Jezusowu přelatu krej slub znowa zazyglowany a wobkrućeny. Tudy pola profeta Jezajasa je řeč wo staro-zakońskim ludže, my pak smy přez Chrystusa a z Chrystusom Boži nowy lud, pućowacy nowo-zakoński Boži lud přez pusćinu z wottyknjenym kóncom wěčneho žiwjenja.

„Wón džensa durje wotewri
nam k raju Božemu,
tam cherub před nim njesteji.
Česć Bohu samomu!“

Tež hdyž stejimy z woběmaj nohomaj na tutej zemi a činimy swěru swoju winowatosć a so tež na tym wjeselimy, dyrbi tola tomu, štož nam tu poskića, mjenujcy žiwjenje, prawe žiwjenje tu a tam, „naposledku wěčna zbožnosć“ — kaž sej přejemy k nowemu létu —, wotpowědać žadanje a styskanje po domje,

„hdžež so swjate psalmy
na wěčne spěwaja!
Haj, tam my sobu chwalmy
přez Bože njebjesa.
Tam, tam chce so nam,
tam, tam chce so nam.“

Tu pak mamy nad tym wšěm „Božu chwalbu wupowědać“, wězo ze swojim spěwanjom a modlenjom, kaž su Boži jandžel w swjatej nocy wyskali:

„Česć budž Bohu we wysokosći,
měr na zemi a čłowjekam dobre spodobanje!“

Wězo njesměmy to jenož činić z pobožnymi słowami, ale my dyrbimy Božej česći a jeho chwalbje žiwi być a něšto činić. Wo wulkim wjeselu smy rěčeli. Křescan, kiž do Božeho luda słuša, kotremuž je so wulke wjesele dóstalo, ma tež wulke wjesele do swěta přinjesć. Na wulkich ekumeniskich konferencach woni přeco zaso dopominaja na socialne nadawki křescanstwa a napominaja, pomhać, hdžež je nuzne. A hdže njeby nuzne a trěbne bylo? My horjeka wo tym rěčachmy, kak so wjeselimy, hdyž so nam w někajkej nuzy a fatalnej situaciji pomha! A njedyrbjeli my tohodla tež zwólniwi być, pomhać a druhich na tajke wašnje zwjeselić? — Njezabudźmy akciju „chlěb za swět“! Woni drje přeco praja: To je přemalo! To je jenož „kapka na horec kamjeň“. Hdžež pak tele kapki padaja, je to tola podpěra, a z toho radosć nastanje. My wěmy to z rozprawow z tajkich krajinow, hdžež su runje kisty a pakety z cyrobiznami a z lékařstwom dóstali, lute wěcy, kotrež nuznje trjebaju. A hdyž widžimy na wobrazach blyšćate wobliča, zhonimy, kajka pomoc a radosć to za nich je! My mamy so jenož wo to starać, zo budže wjacce tych, kiž móžeja so woprawdže wjeselić na tajkej pomocy; a hdyž woni zhonja, zo to přindže wot křescanow, a to woni tež zhonja, je to tež připowědanje ewangelija; přetož ewangelij je wjesoła a zwjeselaca wěc. a hody su wjesoly a zwjeselacy swjědžen. Jan Falk, wulki dobroćel na džěčoch, je to na swoje a nam wšitkim znate wašnje tak wuprajil:

Ow najwjeselši,
Ow najzbožniši,
hnady polnički Boži dnujo!
Zhubjene džěci,
Chryst je na swěće.
Wjesel, wjesel so, křescanstwo!

nad nama, a jeje bluka swěca na naju padaše. Džěci wćipnje na naju pohladachu. A jako poča so jedyn z hólcow smjeć, dokelž sej myslěše, zo smój lubosćinski porik, počach rjejić:

„Njewidžice, što je so stalo? Tale holca je mortwa! Mortwa, haj! A ja sym jeje mordar! Jeje mordar!“

Džěci wostajichu papjerjanu hwězdu ležo a wučeknychu. Hwězda wosta mjez Brigičinej a mojeje hlowny ležo, a k tomu tež hišće lopjeno z kěrlušom. W tym wokomiku poča so hwězda palić, a na lopjenku wuhladach sadu: Chrystus je tudy — wjedna ludy.

Takle sym tam čital. Nětko počachu płomjenja tež za tutym lopjenkom hrabać. Tyknnych je ruče do zaka, zo so njeby sobu spalilo.

Potom wjacce dołho njetraješe, a na tamnym boku puća wuhladach jasne swěcy. Policija přijědže. Džěci běchu najskekerje cyłu wěc powědali. Ja běch ze wšěm přezjedny, jako mje zajachu a pozdžišo zasudžichu. Takle ma to być, nic jenož čłowjeskich zakonjow dla. Jako dyrbjach so jastwowu drastu woblec, mějach hišće jednu próstwu. Chcych tamne lopjenko wobchować. To su mi dowolili. A tamni mužojo so smějkotachu. Njewěro, knjeni H., wy so njesmějkotaće. Přetož wot tohole lopjenka sym nětko žiwy. Sym wot njeho žiwy a nimam ničo druhe, wot čehož móhl žiwy być.

Nětko mam hišće jednu próstwu. Wěm, zo sej spjelńenje tuteje próstwy wjacce hač čłowjesku móc žada. Wěm, dokelž spominam na to, štož sće Wy zhubila, a dokelž tež na swogeho nana myslu a na to, štož je wón mojeje maćeri a mi načinił. Nimale sej myslu, zo so to njesluša, štož sej ja přeju. A tola by mi njeskónčnje pomhane bylo, hdy bych wědžał, zo sće tež Wy mi wodała. Ale chcu hižom być jara džakowny, hdy by Wam móc data byla, tole wšitko, štož pisam wo tamnej patoržicy, čitać.

Waš ...

Wučer cyrkwyje

Znaćeje Origenesa? Ně? Tuž chcu wam rady něšto wo nim powědać. Wón so narodži wokoło lěta 185 w Alexandriji, potajkim w Egyptowskej. Zemrěł je wón wokoło lěta 254 w Tyrusu w Palestinje.

Origenes běše po wšěm zdaću Egyptowčan. Rěčeše a pisaše pak grjeksce. To wšak běše tehdom swětowa řeč. Jeho nan, Leonides, zemrě jako martrar wěry. Origenes chodžeše na sławnu křescansku uniwersitu w Alexandriji. Pozdžišo bu wón — sam hišće mlody — wučer a předstejićer tuteje katechetiskeje šule. Čas swogeho žiwjenja wučěše Origenes wěbu wo křescanskej wěrje, tak mjenowanu dogmatiku, nimo Alexandrije w orienće. Jeho žiwjenje běše jara krute: wobsedžeše jenož jenički woblec, chodžeše bosa a spaše na špundowanju. — Hišće džensa móže křescanska cyrkej z jeho wučby čerpać. Wokoło lěta 254 bu Origenes wopor noweho přesćehowanja křescanow.

Kak so sta, zo buch serbski duchowny

Za wšitke dobre přeča k svojim 60. narodninam so wšitkim jara dżakuju. Naš česćeny serbski superintendent, mój luby bratr a přečel Gerhard Wirth, je w oktoberskim čisle našeho Pomhaj Böh z wutrobnymi słowami na to spomnił, tak zo běch njemalo hnuty. Ja směm z wosobin- skim słowom na to wotmołwić a džensa krótko wo tym pisac, kak je so stało, zo buch serbski duchowny.

Do mojeje kolebki njeje so spē- wało, zo bych był jónu farar mjez Serbami. To njebě žana swójbna tradicija ani česćelakomnosć mojeju staršeju, kotraž wjedžeše k mojemu pozdžišemu studijej. Na pačerjach, kotrež mējachu dobry wliw na mnje, wotučištej wola a přeče k tomu. A mój nan, mały póstowy zastojnik w Hirschfeldze a pozdžišo w Žitawje, je to z woporami zmōžnił, hačrunjež běchu někotři priwuzni přečiwo tomu. „Njeh hlada, zo bórze pjenjezy zasłuži!“ Mojej staršej njedaštaj so mylić. Za to sym jimaj stajnje džakowny!

Wotrostł sym w južnej Hornjej Łu- zicy mjez Němcami. Nan bě Serb z Rakečanskeje wosady, ale moja maćerna rěč bě němška. Wězo přiń- džech hižo jako džěco k priwuznym do Serbow. Ale jich rěč běše mi cuza. Jako paćerski hólć sym w léce 1925 přenje serbske kemše dožiwił, a to w Njeswaćidle; a dokelž běch přjedy samsne předowanje němsece słyšał a běch derje připosluchał, mózach tro- chu scěhować. Ale na mysl, sam serbsćinu nawuknyć, njepřińdžech. K tomu bě zwonkowny nastork nuzny. We Łupoji bydleše tehdom nanowy bratr, třechikryjer Pawoł Łazar. Tón měješe w léce 1927 nje- zbožo, zo so jemu jeho statok wot- pali. Wosadny farar Gerhard Renč so wo potrjehenych swěru staraše. Jako běše mój wuj z četu na farje k wobjedu přeprašeny, powědaše wón fararjej, zo ma w Žitawje bra-

trawca, kiž chce „na duchownstwo“ studować. A bratr Renč tehdom hny- dom wupraji, zo dyrbał tón tola serbsku rěč nawuknyć. A bórze mi tež list napisa, w kotrymž mje ze swěćatymi barbami za serbsku wěc wabješe. Ja k tomu „haj“ prajach, mój nan bě jara zwjeseleny, zo chcych rěč jeho wotcow, kotruž sam njebě w cuzbje zabył, wuknyć. Wón swěru „serbske blido“ wopytowaše, kotrež tehdom w Žitawje kapłan Nowak, pozdžišo doholětny Radworski farar, nawjedowaše. Mój přeni serbski wučer bě bratr Renč sam, kiž w léce 1928, jako běch pola njeho we wulkich prózdnicach, mi zakład položi k mojim rěčnym studijam. Mój druhi wučer bě Nosaćičan- ski farar Korla Wyrgač w léce 1929. Poprawom dyrbjach zaso do Łupoje přińć, ale tam tehdom dwój- nikow wočakowachu. Tak je so tehdomniši redaktor našeho Pomhaj Böh a mój pozdžiši přichodny nan nad małym Žitawskim gymnazijom smilił a mje přeprašy na swoju faru. Zo bu tehdom přeni zakład položeny za zbožowne mandželstwo, chcu jenož připodla přispomnić. Ale wšitko bě- chu Bože puće, za kotrež mam so jemu džakować. A zo směm džensa hišće tu skutkować jako serbski farar w Bukecach, jako naslědnik njeza- pomniteho přenje serbskeho super- intendentanta Mjerwy, a zo sym nan 6 džěci, mjez kotrymž je najstarši syn sam farar w Serbich, a zo sym nimu toho džěd 5 wnučkow — naj- młōdši je so hagle před mało hodzi- nami, hdyž to tu pisam, w Berlinje narodžił, mały Měrcin —, to je Boža njezasłužena hnada; přetož „Ja nje- sym dostojny wšitkeje twojeje smil- nosće a swěrnosće, kotruž mi, twoje- mu wotročkej, sy wopokaza!“ (1. Mójz. 32,10).

Hišće raz: Wutrobný džak!

Waš Gerat Łazar - Bukečanski

Nowe zakonje w Sakskej cyrkwi

1. „Srdjedzna runina“

Na synodze nas zaběraše wobšěrny naćisk zakonja wo modelu „srdjed- nejne runiny“. Někly mamy centralu našeje krajneje cyrkweje w Drježdźa- nach a samostatne wosady. Wone drje su zlochka zwjazane do eforijow, ale tale „srdjedzna runina“ eforijow ma mało wuznama. Wosady so mało jedna wo druhu staraju. Kōžda hlada na swój puć. Što wědža na přiklad Malešecy wo Klukšu abo wo Hro- džišću abo wo Hodžiju? Naše wosady pak dyrbja wošo hromadze přińć. K tomu chce nowy zakonj pomhać.

W zawodze tutoho zakonja so praji, zo je najwadžniši nadawk cyrkwin- skeho wokrjesa (Kirchenkreis), so starać wo připowědanje Chrystuso- weho poselstwa ze słowom a skut- kom wšitkim čłowjekam. Cyrkwinski wokrjes móže tak wulki być kaž do- talna eforija (Kirchenbezirk), ale njetrjeba. Při wutworjenju wokrje- sow ma so džiwac na zwiski wosa- dow mjez sobu, kotrež wobsteja

zwonka cyrkweje: wulke sydlišća, srdjedžišća džěta (fabriki, prodrustwa), nakupne srdjedžišća, šule, ambulato- rije, zwiski z busami a čahami atd.

Wosady tajkeho wokrjesa su nuzo- wane k zhromadnemu džělu. Tak ma so we wokrjesu wuradžować a do- jednac wo zhromadnych planach za přichodne džělo, wo zjednoćenju abo džělenju cyrkwinskih zastojnstwow, wo wuporjedženju a twarjenju cyrk- winskih domow, wo hromadženju, wuhodnosćenju a dalepodawanju in- formacijow. Wokrjes postaji hroma- dže z cyrkwinskim zarjadom, kotre farske abo druge cyrkwinske městno so zaso wobsadzi abo nic. Cyrkwinski wokrjes ma prawo sobu wuradžo- wać, što na kajke městno přińdže.

Tutón zakonj mōhl nam wjetše prawo dać, zo so staramy wo serbske Bože služby we wšlakich serbskich wosadach. Serbski wosadny zwjazk a Serbska superintendentura drje wě wo nuzach tu a tam, ale nima žanoho zakonškeho prawa, kruće zapřimnyć.

Tutón zakonj wšak wobstejnosće w cyłej cyrkwi znowa njezarjaduje, ale dawa móžnotu, zo so „srdjedzna ru- nina“, to rěka, tutón nowy cyrkwin- ski wokrjes, tu abo tam wupruwuje.

2. Zakonj wo wosadnym předstejer- stwje

Tež to bě jara wobšěrny zakonj, kotryž nochcu we wšitkich jeho para- grafach tu rozpominać, jenož to a druge, štož je so změniło.

Po nowym zakonju smědža so wo- soby wolić, kotrež su znajmjeńša 18 lět stare a nic starše hač 68 lět.

Wolić móže so w přichodze tež z listom, jelizo so to we wosadze wobzamknje.

Předstejerstwa małych wosadow maja znajmjeńša 6 sobustawow měć, předstejerstwa najwjetšich wosadow znajmjeńša 16.

Tež w přichodze ma so přeco po třoch lětach polojca předstejerstwa znowa wolić.

Po nowym zakonju smědža skupiny swojeho zastupjerja pomjenować.

Kotre skupiny to su, postaji so z wosadnym zakonjom.

W § 20 je postajene, zo maju tež Serbja w cyrkwiskim předstejer- stwje zastupjeni być. — Serbski su- perintendent wupraji swoje džakow- ne připóznac, zo je na Serbow w tu- tym zakonju džiwane, wuzběhny pak zdomom, zo z tym njeje serbskim wo- sadnym jich prawo zaručene.

3. Přeměnenja we wosadnych wu- stawkach (Kirchgemeindeordnung)

§ 8 wo wosadnych zhromadźiznach je znowa formulowany, ale nic za- sadnje přeměneny.

Znajmjeńša jónkróć wob léto maju so wšitcy sobudželaćerjo we wosadze na posedženje cyrkwinskeho před- stejerstwa přeprašyć.

Ważnje přeměneny je § 25. Hač dotal bě předsyda cyrkwinskeho předstejerstwa wosadny farar. W přichodze sej předstejerstwo swojeho předsydu same wuzwoli. Hdyž je předsyda lajk, tak ma tola duchow- ny zarjadniske džěta wukonjeć.

4. Zakonj wo financnym planje na léto 1971

Bohu a wšitkim lubym a swěrnym wosadnym mamy so džakować, zo móžeše so plan tak stroštny postajić.

W tutym čisle sym trochu nadrob- nišo wo synodze rozprawjał. Štož chce swoju cyrkej lubo měć, dyrbi tež wědžec, što so w njej stawa. Do- wěra žada sej informacije. Někotre mējach za wažne dosć, zo je zničene.

Serbski superintendent

Tole hodowne čisło plaći 0,50 hr — Wuziwajće za abonentske pjenjezy a za dary naše nowe bankowe čisło

Wujimki z rozprawy před synodu

Wot 24. hač do 28. 10. 1970 schadzo-
waše so synoda Sakskeje krajnjeje
cyrkwe w Drježdžanach. Synoda je
taktrejce parlament cyrkwe. Wona po-
staja zakonje našeje cyrkwe. Synoda
ma 72 zapóslancow, dwě třeciny
z nich matej być lajcy. W § 20 je
wuprajene, zo ma w synodze tež je-
dyn zastupjer Serbow być. Tuchwilu
staj tam dwaj Serbaj: br. wučer Kor-
la Nali z Budyšina jako wuzwoleny
synodal a Serbski superintendent ja-
ko wot cyrkwinskeho wjednistwa po-
wolany. Za prezidenta sej wuzwoli
synoda kachlestajerja Cieslaka ze
Seiffhennersdorfa. Wón mudrje a wu-
šiknje synodu nawjeduje.

Na nazymskim schadžowanju po-
dawa biskop rozprawy wo zańdžem-
nym léće. Z 45stronskeje rozprawy
léta 1969 chcemy jenož to a druhe
naspomnić.

W Sakskej mamy dwě cyrkwinskej
chorowni, chorowni diakonisow w
Drježdžanach a w Lipsku, někotre
domy za starych čłowjekow, ewan-
gelske pěstowarnje za małe dźěći a
druhe domy, hdžež so čłowjekam na
wšelke wašnje pomha. Ličba chorych
a starych ludźi z každym lětom přib-
běra. Štó pak jich wothlada? Zastu-

žić, haj! Ale wbohim služić? Zwjese-
lace je, zo běchu 17 holcow a dwaj
hólcaj zwólniwi, cyle léto w diakon-
skej službje stać. 130 młodostnych je
na njedźele w tajkim dźěle pomhało.

W Drježdžanskim domje diakoni-
sow móžeše so jedne twarjenje do-
twarić. W Lipsčanskej chorowni dia-
konisow je so třecina wšěch polikli-
niskich pacientow wulkoměsta —
Lipsk ma wjace hač 500 000 wob-
ydlerjow — wostarała! W Borsdorf-
skim domje diakonisow wothlada 69
sotrow hubjene dźěći.

Cyrkej so stara tež wo chudych
zwonka našeho kraja. W léće 1969 je
so za chudych na swěće (Brot für die
Welt) nazběrało w našej NDR 3,26
mil. hr. To je na poł miliona wjace
hač w léće 1968. Za powodžene kra-
jiny w Madžarskej (Ungarn) a Ru-
munskej a za Peru, hdžež je čežke
zemjerženje wjele njezboža přinjesło,
je so we wosebitej zběrce nahroma-
dźilo 1,6 mil. hr. Za 2,128 mil. hr su
so cyrobizny šlaše do Indiskeje, do
Nigerije, do Pakistana, do Jordani-
skeje, do Algeriskeje, do Ceylona a
do Iraka a medicinske srědky do
Vietnama.

Z wosadow

Budyšin

Pomhaj Bóh dale našemu bratrej
Korli Gusće Janakej w Budyšinje,
zo by hišće dalše léta w čelnej a du-
chownej čilosci a strowosci serbske-
mu ludej služić móhl. 16. oktobra je
swoje pječasydomdžesate narodniny
woswjećil. Z Čelneho pochadza. Tam
běše jeho nan ratar. Farar B. Šwjela
jeho za Serbstwo zahori a so za to

postara, zo we Wojerecach šulu wo-
pyta a potom knihikupstwo nawukny.
Přichilnosć fararja Šwjela młodemu
Janakej wosta trajaca. W našich
cyrkwinskih knihach čitamy, zo je
so farar Šwjela z Wochoz na puč
nastajil a Gustu Janaka z Elzu Fridu
Bležic z Brězowa w Michalskej
cyrkwi dnja 28. meje 1922 zwěrował.
Do toho pak je Janak wjele dožiwił.
Dyrbješe tež do přenjeje wójny, dnja
25. septembra 1918 bu pola Amana
zajatý. Pěši je dyrbjał čahnyć po
pučach nam z Biblije znatych: wot

Jericha do Jerusalema, potom dale
do Egyptowskeje, hdžež je 14 měsa-
cow jako jatý přebywał. Što je tam
wšo nazhonił? Kak je jemu tam wo-
koło wutroby bylo? Cyle wěsće je
radosć wulka byla, jako je so móhl
zaso do Łužicy wrócić. Farar Šwjela
je jeho tehdy založenej Smolerjec
knižičišćerni a kniharni poručil. Tam
přewza jako knihikupc w léće 1920
wobchodne wjednistwo. W tutym
času daše so Janak tež rady zapřah-
nyć do zjawneho serbsko-narodneho
dźěla. W nalěcu 1933 dyrbješe so
wšěch zastojnstwow wzdac. Čežke
léta je dyrbjał ze swojej mandželskej
přežiwić, doniž njenamakašaj por-
jadne dźělo. Wonaaj přewzašaj Serb-
sku kofejownju w Budyšinje. Serb-
skim kemšerjam Michalskeje wosady
staj wonaj předewšěm z tuteho časa
znataj. Po kemšach dźěchmy tola por-
jadnje k Janakecom na kofej. Při
kulojtych blidkach tam sedzachmy
a dachmy sebi stóžec. Zeťkanje a
rozmołwjenje z wosadnymi z druhich
kónčin wosady běštej tola něšto rja-
ne. Ale tež tomu bě kónec přez druhu
wójnu. Janak bu zaso wojak, doniž
jeho njepristajichu w žitnym domje.
Tam je 8 lět dźělał. Jako na tutym
polu derje wobhonjenu bu naš jubi-
lar do Maleho Wjelkowa póstany.
Tam měješe Burske wikowanske
drustwo wutwarić, 13 lět nawjedow-
waše wuspěšnje, spuščomnje a swě-
domiće tamne drustwo. 1963 pak so
njeje na wotpočink sydnyl. Dobro-
wólne stara so hišće přeco za roz-
šěrjenje serbskeho pismowstwa. W
nalěcu tuteho léta přewza hišće zar-
jadnistwo Serbskeho literarneho
muzeja w Serbskim domje. — Nam,
Michalskej wosadze, je wón swěrný
serbski kemšer. Bóh luby Knjez
chcyl nam jeho a jeho mandželsku
hišće dalše léta čileju a stroweju
zdžeržec. P. A.

Klukš: 12. septembra woswjećišaj
Friedrich Hermann Karich a man-
dželska Marija Helena rož. Krawcec
w Polpicy swój zloty kwas. Wosada
jubilaromaj wutrobnje gratuluje, do-
kelž je džakowna za wšo, štož je
Bóh přez jeju ruce na tutym swěće
dał nastać. Naš bratr Hermann Ka-
rich je jako česla Polpičansku kapalu
sobu twarił a tež nětko při přetwarje
bě zaso pódla. Tak husto, kaž su w
Polpicy kemše, sedži pod klětku a
poslucha. Jeho mandželska wšak nje-
móže z nim přińć, dokelž je choro-
wata. Bóh daj jej zaso wjace mocy
za najnužniše dźělo.

Klukš: 20. septembra swječeše naša
wosada wulki a bohaty žnjowy
džakny swjědžen. Mnozy so přihto-
wachu na swjědžen a jón potom tež
wuhotowachu. Młodžina z wjesotosću
wšelke dźěle kemšow přewza. Z wšel-
kich wjeskow přinjesechu pyšne
wěncy a girlandy, druhe wjeski při-
wjezechu kwětki na kwětki. Bě to
pycha. Njedźelu rano začahny wulka
šwita dźěći z darami do Božeho do-
mu. Najwjetši dar so potom po pře-
dowanju nazběra: 6 445,41 hr. Džakny
wopon Polpičanow je tu sobu nutřka.
W Polpicy bě w krasnje wupyšenej
kapale popołdnju Boža služba.

Wosada zběraše w tutym léće za
elektriske tepjenje.

Adwentski čas a šeste wójnske hody

My zaso smy w adwentskim času,
so znowa k hodam bližimy.
Ow, kak so hewak w tutym času
na hody wjeselili smy.
Haj po wšem swěće křesćenjo
na hody wjeselachu so.

Lětsa pak tutu žalosć slyši
wucho přez zemju daloku,
hdžež wójnska ból a běda tyši
wšak wšudže čłowsku wutrobu,
hdyž šeste hody zachadza
wšak hižom wójna žalostna.

Kiž zničila a roztorhala
je cyle swójbne žiwjenje.
Tu swěrnoh mandželskoh je wzała,
tam syna přeč wot mačerje.
Tam dźěći steja bjez nana.
Haj, nje! to sama zrudoba?

Tuž, hdyž zas na zemju so lěha
znowa móc, swjata hodowna, zběha
njech k njebju z wutrowow so
nam wěry syna modlitwa,
zo Bóh Knjez swojoh jandžela
by znowa póstal do swěta,

kiž z mócnym hłosom připowědał
by měř po swěće dalokim
a zachadžeć by dlěje njedał
wjac krawnym brónjam mordarskim,
zo zdomob zwony hodowne
tež m ě r n a m bychu zwonile.

Jurij Sewčik z Komorowa pola Rakec,
kotryž so z wójny njeje wrócił.

Klukš: W nazymje 1970 twarjachmy na našim cyrkwinskim tepjenju. Najčeše dželo bě kładjenje kabla wot stacije do cyrkwy. Dyrbjachmy sej nimale wšo sami wobstarac a zorganizowac. Džensa sluša malej horstce swěrných dželačerjow slawa a džak. Kabel leži, a nadžijamy so, zo budžemy hižo prawje bórže ćople nohi a kolena mječ. Na čestnej taflji steja mjena Wolfganga a Dietmara Schmidta, Hansa Mrosa a knjeza Lehmana z Brémjenja.

Klukš: Naše cyrkwinske domy maja nowe wokna dóstać. A nětko mamy wšo tak daloko, zo móžemy je zasadzić. Wšak zyma lěta njeda na so čakać. Naše stare wokna maja zdžěla hišće z hubu dute škleńcy a su najskerje přez 150 lět stare. Je najwjetši čas, zo so tu něšto čini. A štož džensa činić móžeš, to njewotstorč na jutře. Zo tež tu wjele dobrych słowow a dobreje wole nuzne bē, njech njeje zamjelčane.

Hodžij. Alwin Schilder a Alma rodž. Nowotnikec ze Njezdašec móžestaj 14. 11. 1970 čitaj a strowaj swój zloty kwas swječić. Alwin Schilder je jedyn z wulkich wnukow našeho njezapomniteho basnika Pětra Młónka z Džiwoćic. Jeho zbožopřeća, kiž bē něhdy swojemu přećelej k zlotemu kwasej wěnowať, njech nětk tež našimaj jubilaromaj plaća.

*Bóh zdžerž nětk dale wobej' Waj' při dobrej strowosci,
Waj' před njezbožom zakitaj
we Waju starobje.*

*A hdyž Waj' běh so dokonja,
Waj' čas dže k swjatokej,
njech zbožna smjerć Waj' přewodža
dom k našom Zbožnikej.*

Bukecy. Jubilej 250lětného wostaća našeje cyrkwy swječachmy reformaciski swjedženj popoldnju. Boža služba, ke kotrejš běše so nahladna wosada zhromadžiła, so započča ze swječbu pišćelow přez wosadneho fararja. To drje njeje čisće nowy instrument, ale wobnowjeny a přetwarjeni. Pišćełe su wšelake nowe jasne hłosy dóstałe. Monterojo su 5 měsacow na nich pilnje džělali. Knjež cyrkwinski hudžbny direktor Noebel z Budyšina je so jako wěcywustojny za pišćełe jara chwalobnje wo tutym skutku wuprajil, jako smy instrument znowa z rukow znateje firmy Eule přewzali. Na swjedženskich kemšach je na nich hrať Lubijski cyrkwinski hudžbny direktor Lotichius a je při započatku z móčne improvizaciju wo Lutherowym kěrľušu „Jed'n twerdy hród je naš Bóh sam“ pišćełe wosadže předstajil. Předowať je wo teksće za reformaciski swjedženj z lista na Gal. 5, 1–11 knjež wyši krajny cyrkwinski radžičel Henckel z Drježdžan. Wón praješe: „My njesměmy so kermušu a reformaciski swjedženj jenož na to stare dopomnić, ale dyrbymy při tej wěcy wostać, kotrejš dla bu tutón dom wot wótcow natwarjeni. Woboje, tutón dom a ewangelij, kotryž budže tu přepowědany, je dar a zawjazk zdobom. A to je wuprajene w jadrowym słowje našeho teksta:

Swoboda. 1. Wy stejiće w swobodze. 2. Džeržće twerdy na swobodze. 3. Budžće žiwi po swobodze.“ Lubijski superintendent Birckner postrowi z lubymi słowami a pokaza na to, zo bē jemu wosobinsce Bukečanska cyrkwe a jeje wěža přeco wažna. Wšak je wona jeho w tym času, jako bē drje hižom tudomniši superintendent, ale bydleşe hišće w Drježdžanach, přeco strowila. Hdyž ju widžese, wědžese wón: Nětk sym doma. Njeh nam je Boží dom přeco městno, hdžez smy doma! Na wutrobně wašnjie postrowi naš serbski superintendent Wirth.

Knježe, ja lubuju wobydlenje tvojego doma a to město, hdžez twója česć bydlí

Cehodla lubujemy Bože domy?

Dokelž je kóžda cyrkwe Boža čicha swjatnica. Tu je za nas wuček před njeměrom a hrěšom swěta. Tu smy za čichim. My trjebamy wodychnjenje za murjemi Božeho domu. Bohu być blisko a swětej so zdalić.

Tu w Božim domje su rjane Bože služby.

Wy Bukečenjo sće sej swój Boží dom tak rjenje wuporjedželi a maće nětko zaso rjane pišćełe. My so z wami radujemy. Wšo chcemy činić, štož je jenož někak w našich rukach, zo bychy naše Bože služby dostojne a rjane byle. Po wšědnym džele žada sej naša duša po rjanych a pozběhawacych swjedženjach na swjatym měsće.

Tohodla lubujemy Bože domy!

Džensa je reformaciski swjedženj. Reformacija nas wučí, zo křesćan do swěta sluša. Wón njesmě čekać do čicheho kloštra. Nic zboka swěta po-božnje žiwe być, ale wosrjedž swěta so wopokazać jako Bože wumóžene džěci.

W Božim domje žorli so nam studžen čerstweje wody, kotraž nas wokřewja. Tu so nam podawa chľěb žiwjenja, zo bychy nowe mocy dostali za wšědne žiwjenje džěla a bēdženja.

Z Božeho domu wuń do njeměrneho swěta jako posli měra.

Nic skoržić na hrěšnosť swěta, ale do njeho nosyć čiste a swjate mysle.

W Božim domje so wokřewić dać, zo bychy wonka sprócných a wobčežených wokřewjeli.

Słowo Božeye lubosće słyšeć a jo dale wobswědčić hidžacym a hidženym.

Tu so nam naše hrěchi wodawaju. Kak móhli my stwjerdnjenu wutrobu mječ, zo njebychmy tež smilnosť a dobroćiwosć druhim wopokazali? Dokelž w Božim domje, na městnje, hdžez Boža česć bydlí, wučbu a móc praweho žiwjenja dostawamy,

jón lubujemy.

Z cyrkwinskej hudžby bē Boža služba bohaće wupjelnjena. Wězo skutkowaštej cyrkwinski a pozawnowy chór sobu. Krasnje spěwašaj knjež Wilfried Jahns wot NSLDž w Budyšinje a jeho mandželska knjeni Jahnsowa-Ludwigec wot Statneje opery w Drježdžanach.

Po kemšach zhromadžichu so cyrkwinsky předstejerjo z fararjemi, pře-prošenymi hosćimi a wšitkimi sobudželačerjemi we wosadnym domje, hdžez so hišće někotre dobre słowo a postrow praješe. Bukečanska wosada bē jara džakowna za tutón džej. Njeh Bóh dale zwarnuje naš Boží dom a wšón znutřkowny a zwonkowny natwar!

La.

Nowa pohrjebnišćowa kapala w Kubšicach

Hdyž sće, lubi čitarjo, jěli po drože z Budyšina do Bukec, sće zawěsće na lěwej stronje před Kubšicami widželi wulki drjewjany křiž. Wón je znamjo hižo před lětami tu založeneho pohrjebnišća hlownje za wsy Kubšicy a Bošecy. K tutomu pohrjebnišću bēše pak nětko tež trěbna čelownja kaž tež rumnosť za žarowansku swjatočnost, kiž so dotal při wšem wjedrje pod hołym njebjom wotměwaše. Tohodla skladowachu wobydlerjo Kubšic a Bošec šćedriwje pjenježne dary, tak zo bē móžno, w běhu něhdže pođra lěta w nimale dospolnje dobrowólnym džele a jenož z dobrowólnymi darami natwarić kapalku z dwěmaj čelowymaj komorkomaj a rumnosť z něhdže 150 městnami. Kelko lubosće k wěcy a woprawdžiteje zahoritósće je za přewjedženje tajkeho projekta trěbne, móže sej jenož tón předstajić, kiž je so hižom z twarjenjom zaběrać dyrbať. Jenož tón móže to prawje hódnoćić. Z Božej pomocu bē móžno, twar hać do kónca oktobra dokónčić.

Njedzeli, 1. nowembra 1970, bē nětko tak daloko, zo móžeše wysokodostojny k. krajny biskop D. Noth z němskim knjezom superintendentom Arnoldom z Budyšina kapalku poswjećić a so z Kubšičanami a Bošecanami radować nad dokonjanym džělom a wukonjanym skutkom. Wón džakowaše so wšěm jara wutrobnje za dobrowólne pjenježne dary (něhdže 40 000,— hr) a dobrowólne darmotne dželo (někak 9 000 hodžinow). Zo pak by wšitko dospolne bylo, ma so w běhu lěta 1971 hišće wosebity milinowód do zemje kľasć a tež hišće nuznikaj přitwarić. Za tute džěla pak su hišće dalje pjenježne dary trěbne. Ale Kubšičenjo a Bošecenjo su optimisća a mjenja: „Hdyž smy sej na pohrjebnišću kapalku natwarili, da tež tole hišće sćinimy.“

Njeh je Křižna kapala w Kubšicach dobry dopokaz za to, što je tež na cyrkwinskim polu wšitko móžno, hdyž wšitcy za jedyn postronk čahnu.

Jara bohaće wopytanu Božu službu poswjećenja porjenšichu spěwarjo z Budyšina pod wjednistwom knjeza cyrkwinskeho hudžbneho direktora Noebela a pozawnisća z Poršiskeje wosady.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadža jónkróc za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchowných. — Hłowny zamówtwy redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswařidiski. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čisć: Nowa Doba, čisćerňa Domowiny w Budyšinje (III-4-9-3139).